

Таким чином, можна зробити висновок, що одним із основних завдань сучасної термінології є створення словників-тезаурусів термінологічних понять, які дадуть змогу систематизувати терміни та полегшать структурування нових терміносистеми.

Список використаної літератури:

1. Беркович Е. Маркетинг / Е. Беркович, Р. Керин, У. Руделиус- Хоумвуд: Ирвин, 1989. – 755 с.
2. Жаботинська С. А. Онтології для словарей-тезаурусів: лінгвокогнітивний підход / С. А. Жаботинская // Філологічні трактати. Сумський ДУ, ХНУ, 2009. – No 2. – Том 1. – С. 71-87.
3. Особливості терміна як основної одиниці терміносистеми // *Studia linguistica*: 36. наук. пр. / Київський нац. ун-т імені Тараса Шевченка. – Вип. 1. – К. : ВПЦ «Київський університет», 2008. – С. 62–67.
4. Радченко О. Ю. Словник-тезаурус термінології маркетингу: поняття «ЦНА» / О. Ю. Радченко // Наукові праці: Серія Філологія Мовознавство. – Миколаїв: Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2015. – Випуск 240. – Т. 252. – С. 80-85.
5. Томіленко Л. М. Термінологічна лексика в сучасній тлумачній лексикографії української літературної мови: [монографія] / Л. М. Томіленко. – Івано-Франківськ: Фоліант, 2015. – 160 с.
6. Шапран Д. П. Сучасна українська термінологія маркетингу: семантика та прагматика : Автореф. дис... канд. філол. наук : 10.02.01 / Д. П. Шапран; Дніпропетр. нац. ун-т. - Д., 2005. - 19 с.

Науковий керівник: к. філол. н., доцент О. Ю. Радченко

**АРХЕТИПНИЙ КОНЦЕПТ *TRICKSTER* В АНГЛОМОВНІЙ ПРОЗІ
ДЛЯ ДІТЕЙ (НА МАТЕРІАЛІ ПОВІСТІ Ф. БАУМА
THE WONDERFUL WIZARD OF OZ)**

С. Р. Євчук

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

Поняття “архетипу” отримало визнання завдяки працям швейцарського філософа, психіатра й учня З.Фрейда К. Г. Юнга. Він перший увів термін “колективне несвідоме”, змістом якого є архетипи (з грец. *arche* – архе, початок і *typos* – образ, форма) [4, 64]. Багато вчених висувають свої твердження, щодо архетипу та архетипного концепту. Так, В. І. Карасик вважає, що архетипний концепт – це ментальні утворення особливого типу, які мають здатність впроваджуватися у свідомість учасників спілкування, відключати критичне сприйняття і активно поширюватися [3, 167].

Поняття “концепт”, незважаючи на те, що він міцно утвердився у сучасній лінгвістичній науці, не отримав єдиного трактування. У працях Н.Д. Арутюнової цей термін трактується як філософське поняття, яке є результатом взаємодії фольклору, релігії, національних традицій [2, 4].

Мета дослідження – проаналізувати архетипний концепт *TRICKSTER*, зосередивши увагу на елементах американської лінгвокультури в художній літературі, а також простежити типові характеристики образу трикстера у виокремлених семантичних сферах концепту.

Трикстер – це істота, яка іде проти законів та правил, не підкоряється загальним нормам поведінки. Архетипний концепт *TRICKSTER* зображений у казковій повісті “*The Wonderful Wizard of Oz*”, до структури якого належать семантичні сфери “*wizard – animal*”, “*wizard – superman*”, “*wizard – fire*”.

Образ трикстера наділений певними характеристиками: він виступає посередником між світами; його дії непередбачувані; він з’являється, щоб порушити існуючі основи та традиції; він майстер на всі руки; він гравець, який не завжди перемагає, а може стати жертвою власних витівок.

Семантична сфера “*wizard – animal*” архетипного концепту *TRICKSTER* актуалізується в образі Чарівника, який перед героями з’являється у різних подобах, однією з яких це потворний Звір. В електронних словниках англійської мови друге значення лексеми “*animal*” – це “*будь яка жива істота, включаючи людей*”. Це вказує на те, що Чарівник із країни Оз мав певне відношення до образу тварини. Лексема «*beast*» виступає синонімом до «*animal*». Користуючись електронними словниками, натрапляємо на той факт, що «*beast*» – «*дуже жорстока та дика тварина*», тому цей образ лише частково має відношення до Чарівника. Насправді, він радше був спритним шахраєм, адже обманював людей, використовуючи різні костюми. Коли у нього не залишилось вибору, чарівник сам у всьому зізнається: «*I am a humbug*» [1, 105].

Семантичну сферу “*wizard – superman*” актуалізує образ супермена, який вважається одним із яскравих лінгвокультурних типажів англійської лінгвокультури. За Ю. Шичаниною, супермен – це володар двох світів, має зв’язок із потойбічним світом, світлом та темрявою [5]. Супермен вважається людиною із надлюдськими можливостями, адже він володіє чудовою спритністю рук, він сильний і може зробити все, що захоче. Всі ці ознаки притаманні Чарівникові, який створив для інших видається наймогутнішим: «*Oz can do anything*» [1, 61].

Семантична сфера “*wizard – fire*” у казковій повісті репрезентована образом вогню. Так, лексема “*fire*” (“*хімічні зміни, які призводять до світла, полум’я та горіння*”) характеризує Чарівника, коли відбулася зустріч із Левом: «*...before the throne was a Ball of Fire, so fierce and glowing he could scarcely bear to gaze upon it*» [1, 75]. Перебування Чарівника у постійному страху і водночас страх перед викриттям усіх його витівок реалізує ще одне значення лексеми “*fire*” – “*мука, важке випробування, катування*”. Лексема “*fire*” має певну ознаку фізичного стану Чарівника, адже саме перед Левом він появляється у такому образі, щоб здаватися могутнішим за нього. Таким виглядом він хотів показати свою всемогутність, владу та перевагу над іншими.

Отже, виокремлені семантичні сфери архетипного концепту *TRICKSTER* у казковій повісті Ф. Баума “*The Wonderful Wizard of Oz*”, основними вербалізаторами яких виступають іменники *animal, beast, superman, fire*, розкривають типові характеристики емоційних станів трикстера. З одного боку, це емоційні стани страху та напруження, а з іншого боку, це страждання від самотності. Стан напруження та страху Чарівника простежується протягом усієї повісті, адже завжди він постійно хвилюється, щоб не викрили його авантюри; його стан самотності та страждань виявляється у боязні загального осуду і відгородженні від соціуму.

Список використаної літератури:

1. Lyman Frank Baum. *The Wonderful Wizard of Oz* / Baum Frank Luman. – К., 2015. – 148 с.
2. Арутюнова Н. Д. Введение // Логический анализ языка: Ментальные действия: сб. статей / Под ред. Н. К. Рябцевой. – М. : Наука, 1993. – 176 с.
3. Карасик В. И. Языковые ключи / В. И. Карасик. – Волгоград : Парадигма, 2007. – 520 с.
4. Літературознавчий словник-довідник / [за ред. Р.Т. Гром’яка, Ю. І. Коваліва, В. І. Теремка]. – [2-ге вид., і доп.]. – К. : Академія, 2006. – 752 с.
5. Шичанина Ю. Супермен как феномен современной культуры: актуальные трансформации [Електронний ресурс] / Ю. Шичанина. – Філософія освіти. – 2006. – Режим доступу до ресурсу: <https://cyberleninka.ru/article/v/supermen-kak-fenomen-sovremennoy-kultury-aktualnye-transformatsii>.

Науковий керівник: д.філол.н., професор Я. В. Бистров